

Želim se uključiti u javnu raspravu o Hrvatskome pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovle. Dostavljam u prilogu svoje komentare i prijedloge u pdf formatu.
Uz pozdrav, Branimir Pinjatela

HRVATSKI PRAVOPIS
(Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje)
Prilog javnoj raspravi

Smatram da nije najbolji pu da na javnu raspravu ide još jedan pravopis, kojim se želi od načelno suprotstavljenih rješenja uz pomoć Ministarstva stvoriti „jedinstvo“, možda još i pozivanjem na „rezultate“ javne rasprave.

Ipak, upustit ću se u to i odazvati pozivu na javnu raspravu sa svojim komentarima i prijedlozima, iako sam samo obični govornik hrvatskoga jezika.

Načela rješavanja spornih pitanja

Tradicijsko načelo i načelo ovjerenosti i potvrđenosti u uporabi **su nepotpuna** ako se želi postići dobro, pravedno i trajno rješenje.

Ne uzima se u obzir da su na pravopisnu uporabu sustavno djelovale političke odluke nedemokratskih režima, kojima su nametani srpski oblici umjesto hrvatskih, suprotnohrvatskoj tradiciji i uporabi. Osobito se to odnosi na *Pravopisno uputstvo ...* ministra prosvjete kraljevine Jugoslavije Ž. Maksimovića 1929. i *Novosadski dogovor* 1960. Znamo da su pravopisi rađeni prema tim načelima brzo odbačeni, ali su njihova rješenja ostala djelomično u uporabi.

Moj prijedlog: U načela dodati i **5. Pri rješavanju prijepornih pitanja prednost dati hrvatskim oblicima** (a ne kako nalažu gore spomenuti dokumenti).

Glasovi u dodiru

Komentar: Pojednostavniti pravopis ukidanjem pravila koja nisu potrebna. Glasovne promjene koje se događaju spontano u govornome tijeku, nije potrebno bilježiti i pravilima opterećivati pravopis. Pravopis bi tako normirao **pisanje** tamo gdje je to potrebno razumijevanju i nužno izgovoru, a ne bi opisivao spontani govor kada to nije potrebno. Govor se brine sam za sebe, ne treba ga opterećivati s „čitaj kako je napisano“. Uvijek ćemo u govoru reći *Hrvacka*, ali znamo da piše i da se piše *Hrvatska*, i ne pada nam na pamet da bi morali „čitati kako je napisano“.

1. Jednačenje po zvučnosti

Moj prijedlog: **Jednačenja po zvučnosti ne bilježi se** (Eventualno, gdje je to potrebno, predvidjeti **jednačenje kao iznimku**.)
Brisati napomenu o pisanju posuđenica iz latinskoga jezika, str.29.

Razlog ZA: - **Pravilo (IHJJ) je vrlo složeno**, ima puno iznimaka.
- **Pojednostavnjuje se pravopis**, a pisanje ne remeti izgovor ni razumijevanje.
(U neodlučnosti, ne pamteći ili ne misleći na pravilo, jednostavnije je napisati po logici - bez jednačenja.)

Npr.:

predhoditi (bez jednačenja) umjesto *prethoditi* bilo bi jednako dobro kao **podcijeniti** (iznimka od jednačenja iz Prijedloga IHJJ) itd.

2. Jednačenje po mjestu tvorbe

Moj prijedlog: Brisati: Zubnounsneni suglasnik *n* ispred dvousnenoga suglasnika *b* prelazi u dvousneni suglasnik *m*.

Isto tako brisati: b) kad se *n* nađe ispred *b*: bombon, činiti – čimbenik, obrana – obrambeni, prehrana – prehrambeni, stan – stambeni, zelen – zelembač.

Postaje nepotrebno: *Jednačenje po mjestu tvorbe ne bilježi se: a), b), c).*

Razlog ZA: - **Pojednostavnjuje se pravopis**, a pisanje je logično, ne remeti izgovor ni razumijevanje (bombon, činiti/činbenik, prehrana/prehrambeni, stan/stanbeni, zelen/zelenbač).

3. Imenice

Višerječnice

Moj prijedlog: U **zemljopisnim imenima** (u imenima mjesta) da se **ne piše spojnica**. Dakle, brisati napomenu IHJJ.

Razloga ZA: - primjerenije i bolje rješenje, jer se radi o imenima

4. Dvoglasnik ie

Moj prijedlog: Ako je dvoglasnik *ie* dug, **piše se ie**: biel, diete, rieč....

Obrazloženje: U hrvatskom jeziku dvoglas *ie*, (koji se izgovara *ije*) je **jednosložan** (*rieč*, kao što je to u ikavskom i ekavskom – *rič*, *reč*).

Pisanje *ije* čini ga dvosložnim, iako je u govoru to jedan slog: cviet (*ije* se izgovara jednosložno). Dvoglas ***ie* ne izgovara se kao npr. *ije*** u riječi **prije**, koja i u pismu i u izgovoru ima dva sloga.

Razlog ZA: - sukladno je s hrvatskim jezikom (izgovorom)
- starija pravopisna tradicija (Parčić i dr.)
- *ie* nije korijensko pitanje i nije u suprotnosti s fonološko-morfonološkim pravopisom

Razlog PROTIV: - potrebno je privikavanje

5. Pisanje imena

c) imena nekih gradova

Moj prijedlog: Dodati **Petrograd**

Razlog ZA: - pohrvaćeni naziv s dugom tradicijom
- Sankt (St) Peterburg (ili kako se već piše) je i pravopisni problem

Razlog PROTIV: Nema

6. Preporučena inačica – dopuštena inačica

Moj prijedlog: Sve inačice smatrati **istovrijednim**

Razlog ZA: - dopuštene inačice se prijedlogom IHJJ zapravo iskorjenjuju, ako ih treba izbjegavati u javnoj uporabi, jer su tamo **propisane preporučene**. Dakle nisu samo *preporučene*. *Dopuštene* su ostavljene samo za *neslužbenu* uporabu, ali neslužbeno svatko može i tako koristiti ono što želi.

Sastavljeno i nesastavljeno pisanje

7. Glagoli

Jednorječnice

Moj prijedlog: Odvojeno se pišu: *ne ću, ne ćeš, ne će, ne ćemo, ne ćete, ne će, odn.* da to bude **barem istovrijedna inačica** (kompromisni prijedlog).

Razlog ZA: - odgovara načelu da se u hrvatskome jeziku negacija odvaja od glagola
- hrvatska pravopisna tradicija
- ovi niječni oblici kao jedna riječ u novije vrijeme su uvedeni Novosadskim pravopisom 1960. god. Postali su **simbol prijepora** između onih koji su protiv rješenja, načela i ciljeva Novosadskog pravopisa i onih koji ih još danas zagovaraju, htjeli mi to priznati ili ne, ili pak onih koji ne žele mijenjati navike.

8. Prijedlozi

Jednorječnice

Moj prijedlog: izbaciti iz popisa riječi *uime, uinat,*

Razlog ZA: - nerazumljive riječi

9. Pokriveno r

Moj prijedlog: **Iza pokrivenoga r piše se *je***

Razlog ZA: - pisanje *je* iza pokrivenoga *r* je **jekavski** oblik, a pisanje *e* je **ekavski**.
- hrvatsko jezično i pravopisno obilježje je jekavski govor (*grješnik, strjelica, ...* održali su se u pisanju unatoč, svim pravopisima od 1921. koji su propisivali *grešnik, strelica, ...*)

9.1. U tvorenicama od grijeh: bezgrešan i bezgrješan

Moj prijedlog:

Napomena da te riječi *pripadaju religijsko-moralnome kontekstu nema smisla*, jer to su samo hrvatske riječi kao i mnoge druge. Predlažem **da se briše napomena**.

10. Pisanje riječi iz stranih jezika

U prijedlogu IHJJ se ne spominje pisanje riječi: šport/sport, špekulirati/spekulirati, špilja/spilja, špijun/spijun, štrajk/strajk, špinaker/spinaker...

Ipak, u tekstu se upotrebljava oblik *sport*, pa ispada da je to jedini mogući oblik, iako u hrvatskoj tradiciji prevladavaju oblici sa *šp*, jer su te riječi primljene većinom iz njemačkoga..

Moj prijedlog: riječi primljene iz stranih jezika pisati u obliku kako se izgovaraju u jezicima iz kojih je primljena: *šport, špekulirati, špijun, štrajk, špinaker...*

11. Pravopisni rječnik (popis)

U predgovoru inačice pravopisa za javnu raspravu navedeno je da će se u pravopisnom rječniku donijeti **popis riječi u kojima je kakav pravopisni problem**, i to nakon javne rasprave kad će se s konačno oblikovanim pravopisnim pravilima uskladiti pravopisni rječnik.

Ipak, u uvodnoj riječi, iako **pravopisni rječnik nije na javnoj raspravi**, čitatelji se pozivaju da svojim prijedlozima i komentarima doprinesu da i rječnik bude što sadržajniji.

Komentar i prijedlog

U današnjim izdanjima pravopisa pravopisni rječnik nije samo „popis riječi u kojima je kakav pravopisni problem“. Upravo je zbog toga popis riječi bio uzrok prijepora, možda i veći nego sama pravopisna pravila (vidi Novosadski i dr.).

Moj prijedlog:

- držati se strogo načela da pravopisni rječnik bude **samo** popis riječi u kojima je kakav pravopisni problem.
- da se i pravopisni rječnik (popis) uputi **na javnu raspravu**.

Opći komentar

Pravopisna rješenja od 1918. do 1990. su bila rađena s tadašnjim političkim ciljem: hrvatski ili srpski jezik, odn. hrvatskosrpski, nametanjem srpskih oblika umjesto hrvatskih.

Od 1990. kao i danas **trebamo pravopis za hrvatski jezik**, 24. službeni jezik EU, i to **ne samo u naslovu** pravopisa.

Javna rasprava bi bila doista javna samo ako bi i prijedlozi i komentari bili dostupni javnosti. A čemu javna rasprava može poslužiti i kako možemo pridonijeti da konačni tekst bude što bolji, nije baš jasno.

U Zadru, 4. svibnja 2013.

Prijedlog sastavio:

Branimir Pinjatela, dipl.ing.